

Krn

Živeti po pameti zdravi

Dostop: Nad vasjo Krn (866 m), do katere se pride iz Kobarida, je na višini 1000 m parkirišče. Na vrh Krna (2244 m) oziroma do Gomiščkovega zavetišča pod vrhom (2182 m) je 3 ure vzpona po travnih pobočjih mimo pastirskih Planin Kuhinja, Slapnik in Zaslav. Z vrha Krna se označena pot spusti na sedlo Krnska škrbina (2058 m), se vzpne na Batognico (2164 m), se z nje spet spusti pod goro Vrh nad Peski (2176 m) in krene po dolini Lužnica proti Jezeru v Lužnici (1801 m); z vrha Krna je do tod poldrugo uro hoje. Označena pot se nato nekoliko dvigne na prelaz med gorama Maselnik (1906 m) in Veliki Stador (1903 m) in se spusti na Planino Leskovica (1230 m) ter nazaj k parkirišču; dve uri in pol hoje. Skupaj 7 ur. Tura je dolga in zahtevna, vendar zelo hvaležna za utrjene in izurjene, primerno opremljene planince, seveda v suhem in jasnem. Poleg standardnih planinskih kart je priporočljiva še zgodovinska turistična karta Soška fronta od Rombona do Mengor, 1 : 50 000.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Krn: to je predvsem mogočno gorsko ostenje nad dolino Soče pri Kobaridu, iz katerega moli nekoliko prisekan, postrani nasajen vrh – moli kot orjaški skalni krn; kot orlovska glava, ki ima za peruti na levi goro Krnčico, na desni pa goro Batognico. Pobočja se dvigajo skoraj 2000 metrov visoko! V Julijcih zlepa ne vidiš bolj impresivne gore, kot je Krn s kobariške strani, pri čemer pa se ta gora niti ne uvršča med sto najvišjih Julijcev. Kot za Napoleona bi mu torej lahko porekli, da ni visok, je pa velik.

Planinka na grebenu Krnčice. Čaka jo še pot na Krn (gora v sredini), lepa pa je tudi nadaljnja pot na Batognico (v ozadju levo).

Gorska veriga nad vasmi Libušnje, Vrsno in Krn: Krnčica, Krn, Batognica, Masebnik, Rdeči rob in Stador.

Planinski raj pesnika Simona Gregorčiča na travnatem zahodnem pobočju Krna

Krn je tudi debela knjiga planinskih, zgodovinskih, planšarskih zgodb. Pod njim je v šestdesetih letih 19. stoletja kot deček pastirjeval Simon Gregorčič, kasneje zaradi blagozvočnosti svojih pesmi imenovan goriški slavček. Široka, lepo obokana glava Krna ter njegovo čokato in zbrzdano telo, na prisojni strani ode-to v amfiteatralno širok zelen plašč, sta vzgajala njegov bistri pogled za lepote narave; in čut za podkrnske pastirske planine

(*kjer sam sem, le sam gospodar*), ki so navdihnile njegov znameniti nostalgični stih: *nazaj v planinski raj*.

Že pot po prisojni strani gore odpira čudovite razglede po Posočju. Nad Planino Zaslap vam pogled sme poiskati in se zaustaviti nad nenavadnim krogom iz velikih kamnov oziroma skal, nekaj korakov oddaljenim od dvotirne traktorske poti. Janez Bizjak, dolgoletni direktor Triglavskega narodnega parka in vrhunski poznavalec našega alpskega sveta, ki je ta krog odkril, je postavil tezo, da gre nemara za spomenik megalitske kulture, ki je v Sloveniji edinstven. V raziskavah kroga pod Krnom se mu je pridružilo nekaj strokovnjakov, med njimi dva arheologa, geolog, zapisovalec starosvetnih pripovedi in geomant; pa še slavni letalec in fotograf Matevž Lenarčič. Krogi iz velikih kam-

nov so sicer razsejani po vsej Evropi. V letih 4000 do 2000 pred našim štetjem so v raznih oblikah označevali svetišča in posvečene prostore, ki so bili izvir močnih zemeljskih energij; ali pa obratno – črpališča vesoljskih energij. Podkrnski krog je »od vseh pri nas najdenih domnevnih megalitskih struktur«, piše Bizjak, »največji, najizrazitejši, najbolj nenavaden in vpadljiv od vseh, doslej najdenih v Julijskih Alpah, ter najbolj primerljiv s podobnimi

gradnjami v drugih delih Evrope«. Njegov premer 31 metrov je na primer natanko toliko širok kakor notranji krog Stonehengea v Angliji. Raziskave zlagoma kažejo na to, da je tudi na majhni zaravni pod Krnom – prav kakor pri najznamenitejšem megalitskem spomeniku na svetu – sončni žarek skozi poseben odklik med kamnoma samo ob poletnem in zimskem solsticiju v smeri vzhod–zahod osvetlil posvečeno mesto na enem od svetih kamnov oziroma morebitni daritveni prostor, torej mesto, ki bi ga lahko imenovali zenico kroga. Vsekakor so naši predniki izpred nekaj tisoč let znali živeti v sožitju z naravo in gibanjem njenih letnih časov, torej z njenim položajem v vesolju. Geomant Jože Munih je izmeril v krogu 150 milijonov enot po Bovisu. V evropskih kamnitih krogih meri sevanje energije iz zemlje v povprečju od 50 do 250 milijonov enot. Povprečna energija človeka je 7000 enot po Bovisu; podatki so Munihovi.

Prihod na vrh Krna presune kakšnega občutljivega planinca kot *crescendo* v Alpski simfoniji Richarda Straussa, zakaj pred njim se na sever odpre en sam nepretrgan zid julijskih vršacev, okronan s triglavskim pogorjem, na jug pa se Primorska pod njegovimi nogami mehko valujoče spušča k morju. Proti vzhodni, bohinjski strani se sredi kamnitih milijonletnih porastkov svetlika medaljonček Krnskega jezera. Na desni, a s Krna še nevidno je drugo Krnsko jezero, imenovano tudi Jezero v Lužnici, ki ga komaj nekaj deset metrov visok skalni rob zadržuje, da se ne izlije po pastirskih planinah pred prag Gregorčičeve rojstne hiše. Jezero je več kot oaza sredi žejnega, suhega apnenca, je prava potešitev za vse, ki nas poletna pripeka v gorah opozarja, da se nam voda v telesu rada suši. Kak požirek si neseš v usta, si omočiš podplate ... V dalj in šir ta lužniška jezernica obsega okoli 100 metrov, globoka je desetkrat manj. Torej ni niti lužasto niti lužniško. Potrpežljivo sprejema vase ali na svoje obrežje velikanske skalne bloke, ki se rušijo nanj z gora, vzdrhti pa tudi v vetrcu, ki se pripodi nanj z dišeče travne strmine na južni strani. Kako dobro se je uleči v cvetno poljano ob obrežju in za hip pozabiti Gauguinova vprašanja: *kdo smo, od kod prihajamo, kam gremo?*, vprašanja, ki nas spremljajo na poti s Krna na Batognico in skozi Lužnico, na poti po frontni črti iz let 1915–17, mimo spominskih plošč, raztrešenih bunkerjev in v živo skalo skopanih jam, neeksplodiranih granat, železnih drobcov, posejanih med cvetjem.

Pri Gomiščkovem zavetišču pod vrhom Krna

Smrtonosni ostanki granat iz prve svetovne vojne in nežna cvetana v krnskem pogorju

Planinec na vrhu Batognice, ki je bil leta 1917 podminiran. V ozadju vrh Krna.

Italijanskim alpinom je že 16. junija 1915, dobra dva tedna po začetku sovražnosti na soški fronti, uspelo zasesti vrh Krna, potem ko so na njem presenetili in pobili polpospalo, na smrt utrujeno madžarsko posadko, nevajeno gora. Avstro-ogrsko poveljstvo se je pač zmotilo o naravni neosvojljivosti Krna in je na vrh poslalo stražit *honvede*. Nekateri Italijani so še danes razvneti zaradi te (redke) zmage na Soči, zato boste okoli vrha našli ostanke vencev in trikolor, sledove vsakoletnih proslav ... Proslav česa? Nečloveškosti vojne, krvačenja za puhel blišč in zločinski pohlep?

Lužniško jezero je pravi kraj, ob katerem človek spet začuti nedolžno, ob človeškem zlu nejeverno goro, planinski raj, ki še zdaj in morda na vekomaj raztreščen prosi za milostni spomin, kot bi zanj nemara prosil ranjenec, prerasel s še zmeraj odprtimi brazgotinami gore, naphanimi z železjem in zdrobljenimi kostmi. Vojaki so sovražili ta raj. Pesnik Giuseppe Ungaretti (1888–1970), prestrašeni soldat na italijanski strani, je zmogel korak naprej od sovraštva: *Vso dolgo noč, vržen zraven razmesarjenega tovariša, z njegovimi usti spačenimi, obrnjenimi k polni luni, z nabrekliimi žilami njegovih rok, prodirajočimi v mojo tihoto, sem pisal pisma, polna ljubezni. Še nikdar se nisem tako oprijemal življenja.* Ali ta strastni zapis ne govori o pošastni stiski srca? Ali lahko kaj prispeva k spoznanju, da je tudi sovražni vojak zmeraj in povsod le ubogi človek, vreden toliko kot mi?

Planina Zaslap, blizu katere je bil odkrit skrivnostni kamniti krog.

Drugo krnsko jezero ali Jezero v Lužnici nad Planino Leskovca. Zadaj Vrh nad Peski.

Ali ne kliče k svetemu pravilu: ne stori drugemu človeku tistega, česar se bojiš, da bi on storil tebi?

In potem še spust po travnih strmih proti Gregorčičevim planinam. Kolena se nekoliko potresavajo. Kot da bi morali nenehno sestopati s stola ali klopce. (In spet ti ne gre iz glave: tisti Ungarettiji so tu morali plezaje jurišati v obratni smeri, v svet, ki je bil last pastirjev, pred avstrijske mitraljeze. Italija res ni varčevala s svojimi možmi.) V potresu spomladi 1998 se je po zatrepih med gorami nakotalilo obilo skalovja in kamenja. Nekaj ga je vdrlo tudi na pašnike in v pastirske planine. Leskovco, nemara najlepšo med njimi, so podori dosegli sicer le z zadnjimi skalami, ki so pomendrale nekaj gornjih pastirskih stanov. Udarac je bil dovolj usoden, da je pašna skupnost odselila živino in prenehala siriti. Začasno, za zmeraj?

Pastirsko življenje Leskovce se je preselilo na nižjo Planino Kuhinjo. Tu boste ovohavali zoreči sir tolminc. Če vas bo premagala lakota, jejte svežega po malem! Izvedeli boste, kako deluje pašna skupnost, kaj počneta dežurni mlekar in odpašnik, kaj so rabote in druge nenavadne podrobnosti stare pastirske kulture, morda še iz megalitskih časov. Oglasil se bo neki davni Simon; izročilo izgubljenega in znova iskanega raja: *Živejem po pameti zdravi, / za muhe mi ljudske ni mar.*

Planinski kažipot pod Krnom pozimi

